

**ΕΘΝΙΚΗ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΩΝ ΔΥΤΙΚΗΣ ΘΡΑΚΗΣ
(1920-2020)**

**Η ΕΘΝΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΙΩΝΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗ ΣΤΗΝ
ΟΘΩΜΑΝΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΗ ΔΥΤΙΚΗ ΘΡΑΚΗ (1905-1907)**

Υπάρχουν ορισμένα πρόσωπα στο ιστορικό γίνεσθαι, τα οποία με την αξιοσύνη τους, την άδολη μέχρι αυτοθυσίας φιλοπατρία τους και τον μέχρι θανάτου αγώνα τους υπέρ των απaráγραπτων και αδιαπραγμάτευτων δικαίων του Ελληνισμού έχουν αναδειχθεί σε μέγιστες ιστορικές προσωπικότητες του γένους παραμένοντας απαραμείωτης αξίας, σημασίας και ακτινοβολίας πρότυπα για τους επιγενομένους βλαστούς του Ελληνικού γένους, έστω και αν παρήλθαν πολλές δεκαετίες μετά τον θάνατό τους, επειδή ακριβώς κατά την επίγεια περπατησιά και ιστορική πορεία τους, λόγους και έργους, δικαίωσαν την παρουσία και το πέρασμα τους από τον εφήμερο τούτο κόσμο.

Ακόμη και αν λέγεται και γράφεται ότι ο ιστορικός χρόνος είναι πανδαμάτωρ και η λήθη του θανάτου αναπόφευκτη και αδυσώπητη για πρόσωπα και γεγονότα του ιστορικού γίνεσθαι, εν τούτοις έρχεται ώρα και *«νυν έστι»* ο ιστορικός ή ο γένει φιλίστωρ ερευνητής και ιστοριοδίφης να ερευνήσει επισταμένως και να ανακαλέσει από το *«ταμείο της ιστορίας»* όσα πρόσωπα και γεγονότα είναι άξια λόγου προκειμένου όχι απλώς να επιτελέσει κάποιο *«επετειακό μνημόσυνο»*, αλλά κυρίως και εξόχως να ερεθίσει, να πονέσει, να προβληματίσει και τοιουτοτρόπως να εγείρει τις εν υπνώσει συνειδήσεις, να αφυπνίσει και να εμπνεύσει τους επιγενομένους, οι οποίοι διατελούντες τραγικώς εν άκρα ακηδία και ραθυμία αδυνατούν να ερμηνεύσουν και να αντιληφθούν τα όσα σηματοδοτούν *«τα σύγχρονα σημεία των καιρών»*, τω όντως όντι δυσοίωνα για την Ελληνική Δυτική Θράκη, όταν οι εξ Ανατολών ορέξεις κατ' αυτής δεν εξέλιπαν ποτέ.

Μία τέτοια ιστορική και πολιτικο-διπλωματική προσωπικότητα εθνικών διαστάσεων, η οποία όντως δικαίωσε το πέρασμα της από τον επίγειο αυτό κόσμο, καίτοι δυστυχώς παντελώς άγνωστη ακόμη και στους επιγενομένους Θράκες για την εθνική προσφορά και δράση της υπέρ των δικαίων του Θρακικού Ελληνισμού και δη της Δυτικής Θράκης, υπήρξε και είναι ο Θρακομάχος Ίων Δραγούμης (1870-1920), ο εκ Βογατσικού της Μακεδονίας καταγόμενος υιός του Στεφάνου Δραγούμη και κουνιάδος του Μακεδονομάχου Παύλου Μελά (+1904), ο οποίος ως κρατικός λειτουργός στο διπλωματικό σώμα του Ελληνικού Υπουργείου των Εξωτερικών ευρέθη για δεκαέξι συναπτούς μήνες στη νεοσύστατη και νεότευκτη πόλη του τότε Δεδέαγατς (νυν Αλεξανδρούπολη), όπου από την 1^η Σεπτεμβρίου του 1905 έως και την 31^η Δεκεμβρίου του 1907 υπηρέτησε ως Υποπρόξενος στο Ελληνικό Υποπροξενείο του Δεδέαγατς, το οποίο, όπως γράφει ο αοίδιμος Ιστορικός Σαράντος Καργάκος, *«...μαζί με τα Προξενεία της Αδριανουπόλεως και Φιλιππουπόλεως, αναλάμβαναν την ευθύνη να συντονίσουν τον εθνικό αγώνα των Ελλήνων της Θράκης. Το Δεδέαγατς, που αριθμούσε τότε ηλικία 30-35 ετών, υψώθηκε ξαφνικά σε εθνικό κέντρο»*.

Σημείο αναφοράς και ιθύνων νους για την εκ μέρους των Ελλήνων ένοπλη αντιβουλγαρική εθνική δράση κατά των βουλγαροσχισματικών κομιτατζήδων στην πόλη του Δεδέαγατς και εν γένει στην Θράκη, όπως και παλαιότερα στο ιστορικό Μοναστήρι, στον βουργαροκρατούμενο Πύργο της Βορείου Θράκης και στο Προξενείο της

Φιλιππουπόλεως, κατέστη ως δεινός, εύστροφος, οξυδερκής και «*υπέρ άγαν*» αγωνιστής Έλληνας διπλωμάτης, ο Ίων Δραγούμης, για τον οποίο η Μεγάτιμη Κυρία της Θράκης, Καλλιόπη Παπαθανάση-Μουσιοπούλου, εγγονή του όντως εθνικού σωτήρος της Θράκης Χαρισίου Βαμβακά, γράφει τα εξής: «*Ο Ί. Δραγούμης, με τον ενθουσιασμό που τον διακρίνει, οργανώνει την ελληνική αντίσταση στην περιοχή και πληροφορεί το Ελληνικό Υπουργείο των Εξωτερικών για τις μετακινήσεις τουρκικών στρατευμάτων και τα στρατιωτικά γυμνάσια στη Βουλγαρία... πάνω από δύο χρόνια, ο Ί. Δραγούμης αγωνίσθηκε σθεναρά στον Θρακικό χώρο. Αντιμετώπισε μύριους κινδύνους, ανυπέρβλητες δυσκολίες, σκληρές δοκιμασίες και συχνά την ολιγορία του Ελληνικού Υπουργείου των Εξωτερικών στα αιτήματά του για να προετοιμασθεί μεθοδικά η απελευθέρωση της Θράκης. Κυκλοφόρησε, όσο ήταν Υποπρόξενος στο Δεδέαγατς, ανυπόγραφα φυλλάδια για να εξυψώσει το εθνικό φρόνημα των υποδούλων... ο Ίων Δραγούμης ήταν σε στενή επαφή με τους «ειδικούς γραφείς» (αξιωματικούς του Ελληνικού στρατού που ήταν αποσπασμένοι στα προξενεία και υπηρετούσαν ως γραφείς για να βοηθήσουν τον εθνικό αγώνα)... πριν μερικά χρόνια ζούσαν ακόμα στη Θράκη συνεργάτες του Ί. Δραγούμη που τον πόνεσαν, τον αγάπησαν γιατί τους συμπαραστάθηκε, τους οργάνωσε, δέθηκε με τη γη τους. Γι' αυτούς και για κάθε αντικειμενικό μελετητή ο Ί. Δραγούμης ήταν «ένα ωραίο δείγμα ανθρώπου Έλληνας».*

Στο πλαίσιο λοιπόν της επετειακής τιμής και μνήμης επί τη συμπληρώσει εκατό ετών (1920-2020) από της απελευθέρωσης και ενσωματώσεως της Δυτικής Θράκης στην εδαφική εθνική επικράτεια της Μητρος Ελλάδος μετά από έξι αιώνες δυσβάστακτης και πικράς δουλείας αναδημοσιεύουμε από τη φυλασσομένη στο προσωπικό Αρχείου του Μάρκου Δραγούμη, ανεψιού του Ίωνος Δραγούμη, την εθνική προκήρυξή του, την οποία συνέγραψε πιθανότατα μεταξύ των ετών 1906-1907 και την απηύθυνε προς σύμπαντα τον λαό της Δυτικής Θράκης. Είναι δε η εν λόγω εθνική πανθρακική προκήρυξη σε ορισμένα σημεία της τόσο επίκαιρη, ώστε ο φιλόστοργος αναγνώστης να διαμορφώνει την εντύπωση ότι εγράφη σήμερα και εάν μάλιστα προβεί στις σχεδόν αναποφεύκτως και αναποδράστως προκαλούμενες ιστορικές αναγωγές της περιόδου καθ' ην εγράφη με τις παρούσες ιστορικές συνθήκες και συγκυρίες, τότε δύναται αβιάστως και ελευθέρως να αποκομίσει πολλά οφέλη και να αφυπνισθεί εγειρόμενος πάραυτα από τον ολέθριο εθνικό λήθαργο, την ακηδία, την ραθυμία και την ραστώνη που και σήμερα, δυστυχώς και τραγικώς, μας διακατέχει.

Το μεγίστης ιστορικής και εθνικής αφυπνιστικής σημασίας κείμενο της πανθρακικής εθνικής προκηρύξεως του Θρακομάχου Ίωνος Δραγούμη προς τους τότε υποδούλους Θράκες, έχει ως εξής :

«ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΑΟΝ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ»

1) Είσθε Χριστιανοί, δεν είσθε Φράγκοι ούτε Σχισματικοί Βούλγαροι. Αλλά το Ευαγγέλιον εις τί γλώσσαν εγράφη; Εις γλώσσαν ελληνικήν. Και η γλώσσα αυτή είναι η γλώσσα που ομιλείτε και εσείς. Λοιπόν είσθε Έλληνες. Το όνομά σας είναι τούτο «Έλληνες». Σν είσαι Έλλην. Σν είσαι Ελληνίς. Οι Έλληνες όλοι αφού επολέμησαν επτά χρόνια από τον 1821-1828 κατώρθωσαν να ελευθερώσουν και μικράν άκραν της ελληνικής γης, να διώξουν απ' εκεί τους Τούρκους και να κάμουν ένα ελληνικόν βασίλειον που το ωνόμασαν Ελλάδα. Οι Έλληνες της Ελλάδος δεν διαφέρουν από σας ούτε από τους άλλους Έλληνας που κατοικούν μέσα εις την Τουρκίαν. Μόνον εκείνοι είναι ελεύθεροι, δεν έχουν Τούρκους απ' επάνω των και διοικούνται μόνοι των, ενώ σεις είσθε ακόμη

υπόδουλοι και σας ορίζουν οι Τούρκοι. Άλλη διαφορά μεταξύ των ελευθέρων και υποδούλων Ελλήνων δεν υπάρχει.

2) *Εχθροί μας είναι όλοι όσοι εχθρεύονται και πολεμούν το Έθνος μας. Οι χειρότεροί μας εχθροί είναι οι Σλαύοι και οι Βούλγαροι. Και οι Τούρκοι είναι εχθροί μας, αλλά χειρότεροι εχθροί μας είναι οι Σλαύοι και οι Βούλγαροι. Εις την Τουρκίαν εμπορούν τέλος πάντων κάπως να ζήσουν οι Έλληνες, ενώ εις την Βουλγαρίαν δεν εμπορούν. Είδατε τι μας έκαμαν εκεί τώρα τελευταία. Κανείς μας δεν θέλει ούτε αγαπά τους Τούρκους, αλλά πρέπει να έλθει η κατάλληλη ώρα για να διωχθούν. Αφού υπεφέραμεν τους Τούρκους τόσους αιώνας τώρα, πρέπει να εμπορούμεν να τους υποφέρωμεν ακόμη ολίγον.*

3) *Η Θράκη είναι Ελληνική χώρα, διότι τον παλαιόν καιρόν την είχαν οι αρχαίοι Έλληνες και αργότερον ήταν επαρχίαν του Βυζαντινού Κράτους, το οποίον ήτο και αυτό ελληνικόν. Πρωτεύουσα μάλιστα αυτού του ελληνικού Κράτους ήτο η Κωνσταντινούπολις που ευρίσκεται εις την Θράκην. Όπου και αν σκάψης ευρίσκεις ελληνικά νομίσματα εις την γην. Από τους Έλληνας επήραν την Θράκην οι Τούρκοι -όπως και τας άλλας επαρχίας του ελληνικού έθνους- και εις τους Έλληνας πάλιν θα την δώσουν οπίσω. Αν δεν θελήσουν αφ' εαυτού των να τη αποδώσουν εις τους Έλληνας, τότε όλος ο ελληνισμός θα σηκωθή και θα αγωνισθή να την πάρη από τα χέρια είτε αυτών είτε οποιωνδήποτε άλλων.*

4) *Η Θράκη είναι ελληνική αλλά κάθε ημέραν καταβαίνουν ξένοι ιδίως Σλαύοι και Βούλγαροι και εγκαθιστώνται εκεί. Οι Βούλγαροι και οι Σλαύοι είναι ξένοι, διότι ο τόπος αυτός ανήκει εις ημάς. Ημείς είμεθα οι εντόπιοι, οι Βούλγαροι και οι Σλαύοι αργά ήρχισαν να καταβαίνουν εις την Θράκην. Οι ίδιοι Τούρκοι λέγουν ότι αφού από το γένος των Ελλήνων επήραν την Θράκην – και όλας τας άλλας επαρχίας του ελληνικού έθνους – πάλιν εις το γένος των Ελλήνων θα την δώσουν οπίσω. Όστε την ελευθερίαν μας από την Ελλάδα πρέπει να την περιμένωμεν και από το Πατριαρχείον. Τους δε Σλαύους και Βουλγάρους ημείς δεν θέλομεν εις τον τόπον μας διότι οι ξένοι μας βάζουν σκάνδαλα διά να μας καταστρέψουν.*

5) *Οι Σχισματικοί είναι αλλαξόπιστοι (εννοεί τους βουλγαροσχισματικούς), όπως οι Φράγκοι, οι Παπιστάνοι (εννοεί τους Παπικούς) και οι Προτεστάνται. Η αλλαγή της πίστεως είναι το αισχρότερον πράγμα. Όπως δεν γίνεται ο Χριστιανός Μωαμεθανός, έτσι δεν πρέπει να γίνεται ούτε Σχισματικός ούτε Φράγκος. Δεν είναι άνθρωπος όποιος αλλάζει την πίστιν του που είναι η πατροπαράδοτη θρησκεία. Πώς εμπορεί ένας άνθρωπος να αφήνη την πίστιν που είχαν οι πατέρες του; Η θρησκεία μας έσωσε τότε που ήλθαν οι Τούρκοι και πήραν το κράτος μας εις τα 1453. Ο Πατριάρχης Γεννάδιος Σχολάριος μας εγλύτωσε όταν ο Μωάμεθ ο Β' ήλθε και εκυρίευσε την Πόλιν και ήθελε να σφάξη όλους τους Χριστιανούς. Και πάλιν θα μας σώση ο Πατριάρχης. Η ευγνωμοσύνη μας εις τον Πατριάρχην πρέπει να είναι πάντα βαθεία και μεγάλη. Η πίστις μας πρέπει να είναι πάντα δυνατή, διότι η θρησκεία μας είναι άμα θρησκεία που σώζει τον άνθρωπον.*

6) *Μαζί με τον Πατριάρχην φροντίζει να μας σώση από κάθε κίνδυνον και το ελεύθερον ελληνικόν Βασίλειον, η Ελλάς. Οι αδελφοί μας οι ελεύθεροι Έλληνες δεν παύουν να σκέπτονται και να εργάζονται διά το καλόν του Έθνους. Όπως ειργάσθη υπεράνθρωπα η Ελλάς διά να ελευθερώση τα Επτάνησα, την Θεσσαλίαν, την Σάμον, την Κύπρον και την Κρήτην, θα εργασθή και θα θυσιάση πολλά διά να απελευθερώση και τας άλλας επαρχίας του Ελληνικού Έθνους. Εις τα 1897 επολέμησαν οι Έλληνες με τους Τούρκους τους ενίκησαν εις την Κρήτην, και τους επήραν την Κρήτην, επειδή όμως ήσαν*

περισσότεροι οι Τούρκοι ενίκησαν τους Έλληνες εις την Μακεδονίαν και δι' αυτό δεν ελευθερώθη τότε η Μακεδονία. Από τον πόλεμον αυτόν η Ελλάς εκέρδησε την Κρήτην δηλαδή την εξεσκλάβωσε από τα δεσμά της.

7) Αν και υπάρχει το Πατριαρχείον και η Ελλάς, όπου φροντίζουν διά την Θράκην και διά την απελευθέρωσιν των υποδούλων Ελλήνων όμως, κάθε Έλλην είτε ελεύθερος είτε υπόδουλος -διότι είναι το ίδιον πράγμα- πρέπει να είναι έτοιμος να θυσιάση κάτι τι εις κάθε περίστασιν διά το καλόν του Έθνους μας, και να προετοιμάζεται διά την ώραν όπου θα γίνη ανάγκη να σηκωθώμεν όλοι και να πολεμήσωμεν όλους τους εχθρούς του Έθνους. Πρέπει να είμεθα πάντοτε έτοιμοι διότι δεν ειξεύρομεν πότε θα έλθη εκείνη η ώρα.

8) Τα παιδιά και τα κορίτσια μας πρέπει να στέλνωμεν τακτικά εις το σχολείον διά να μάθουν την ιστορίαν των προγόνων μας και να γίνουν άνθρωποι.

9) Κάθε Έλλην είναι υποχρεωμένος να βοηθή και να υποστηρίξη κάθε άλλον Έλληνα εις κάθε περίστασι.. Όταν κινδυνεύση να πάθη ό,τι δήποτε ένας Έλλην, πρέπει κάθε Έλλην να τρέξη να τον βοηθήση και να τον γλυτώση.

10) Όλοι οι Έλληνες πρέπει να υποστηρίζωμεν τους Έλληνες εμπόρους, εργάτας και επεγγεληματίας. Οι Έλληνες δεν πρέπει να αγοράζουν από Εβραίους, Βουλγάρους, Τούρκους, Αρμενίους ή Φράγκους παρά μόνον όταν δεν ειμπορούν να κάμουν αλλοιώς. Να πωλούν οι Έλληνες εις Εβραίους, Βουλγάρους, Τούρκους και Αρμενίους δεν πειράζει. Να παίρνωμεν ξένον χρήμα, αλλά να μη δίδωμεν ελληνικόν χρήμα εις ξένους. Οι Έλληνες εις τα κτήματα δεν πρέπει να παίρνουν εργάτας, θεριστάς, αλωνιστάς, ποιμένας, Σχισματικούς και όσοι έχουν πάρει τέτοιους να φροντίζουν ή να τους κάμουν Ορθοδόξους Έλληνες ή να τους διώχνουν.

11) Δεν πρέπει να παίρνωμεν γαμβρούς Σχισματικούς διά τα κορίτσια μας ούτε να δίδωμεν κορίτσια εις Σχισματικά χωριά. Ούτε μιά ελληνική ψυχή δεν πρέπει να χάνεται. Αν ειμπορούμε να κερδίσωμεν ξένας ψυχάς και να τας κάμωμεν ελληνικάς είναι καλόν να το κάμωμεν. Καλόν είναι να έχωμεν όσο το δυνατόν ολιωτέρας κοινωνικάς σχέσεις με Εβραίους, Σχισματικούς, Τούρκους, Αρμενίους ή Φράγκους.

12) Ο κάθε Έλλην πρέπει να έχη τουλάχιστον ένα πολεμικόν όπλον με τα αναγκαία φυσίγγια. Διά να γυμνάζεται εις την σκοποβολήν καλόν είναι να έχη και κνηγετικόν όπλον και αν πηγαίνη όσον συχνότερον ειμπορεί εις το κνήγιον. Όσα όπλα έχουν εις τα χωριά των οι χωρικοί πρέπει να τα φυλάττουν καλά και να υπερασπίζονται με αυτά όταν τύχη και τους επιτίθενται είτε Τούρκοι είτε Βούλγαροι κακούργοι.

13) Ούτε εις τα χωριά ούτε εις τα πόλεις πρέπει να υπάρχουν πάθη προσωπικά, κομματικά ή εναντίον της Εκκλησιαστικής Αρχής. Κόμματα κοινοτικά δεν χρειάζονται όσον ο εχθρός στέκεται απ' επάνω από την κεφαλήν μας. Ο εχθρός χαίρεται να μας βλέπη να τρωγώμεθα μεταξύ μας, διότι τοιουτοτρόπως ευκολώτερα επιτυγχάνει τους διαβολικούς σκοπούς του. Ο εχθρός στέκεται πάντα έτοιμος διά να μας καταστρέψη και διά τούτο πρέπει να τον κτυπώμεν ενωμένοι. Ο κάθε Έλλην πρέπει να δίδη πάντα τα παραδείγματα της συμφιλιώσεως με κάθε άλλον Έλληνα, με τον οποίον είναι θυμωμένος διά κάποιον λόγον.

14) Μόνον τους προδότας του έθνους μας πρέπει να κτυπώμεν κατακέφαλα, όσον και τους εχθρούς του Έθνους μας. Τους προδότας πρέπει να τους κτυπώμεν παντού και πάντοτε. Τους εχθρούς εις τας καταλλήλους περιστάσεις».